

ІНТЕГРАЛЬНА СИСТЕМА ПРОГРЕСУ

У середині цьогорічного квітня одному з найстаріших навчальних закладів нашого краю – Тернопільському державному педагогічному інституту офіційно виповнюється 55 років. Якщо ж в історію нинішнього вузу пірнути дещо глибше, то обрії пізнань про нього значно розширяться. Справа в тому, що своїм глибоким корінням, установленими традиціями і науково-освітньою системою підготовки кваліфікованих кадрів ТДПІ сягає ще у далекий 1805 рік. Саме тоді була заснована вища Волинська гімназія у Кременеці, згодом славнозвісний Кременецький ліцей, прямим спадкоємцем яких і є педвуз обласного центру. А засновником гімназії був видатний польський письменник і політичний діяч, автор першої у світі демократичної конституції Хуго Коллонтай. До вагомого ювілею інститут наближається, як і зрештою інші

навчальні заклади, зі своїми проблемами, тривогами та сподіваннями. Про них наш кореспондент Богдан Новосядлій веде розмову з його ректором, професором В.П. КРАВЦЕМ.

– Володимире Петровичу, чим живе Тернопільський педагогічний сьогодні?

– Незважаючи на справді складну фінансово-економічну ситуацію в державі, ректорат та професорсько-викладацький склад прагнуть вивести вуз на якісно нові рубежі світового рівня, суттєво наблизити його специфіку до інтересів суспільства чи окремих галузей народногосподарського комплексу. Для цього торік відкрили три нових факультети. Перші кроки в цьому плані зробили уже нинішнього року. У міністерстві вирішується питання про організацію спеціальностей «екологія» та «оздоровча фізична культура». Нині фахівці таких профілів конче потрібні в загальноосвітніх школах, природоохоронних закладах, лікувальних установах тощо.

Надалі тенденція збільшення спеціальностей, цілком ймовірно, буде зростати. Але в недалекій перспективі та, звичайно, при обопільному бажанні сусідніх вузів можна і потрібно виходити на інтегровані форми співпраці. Маю на увазі об'єднання декількох вузів зусиль для уніфікованих професій.

– Пане ректоре, останнім часом у вузі робиться неабиякий акцент на вивчення іноземних мов. Чим це зумовлено?

– Становлення молодої Української держави як цивілізованого суспільства, зміщення геополітичних акцентів і, зрозуміло, потреба спілкування з найближчими сусідами спонукає факультет іноземних мов орієнтуватись на оперативні запити сьогодення. Наши студенти уже зараз мають змогу вивчати польську, німецьку та англійську мови. Незабаром введемо французьку, а дещо пізніше і грецьку мови.

– В одній із своїх довідок серед найважливіших напрямків роботи вузу ви назвали формування освітніх модулів, охарактеризувавши їх містком до європейського рівня науки та освіти. Що конкретно мали на увазі?

– Освітній модуль – це комплексний набір обов'язкових і так званих елективних курсів. Йх розвоєння дає можливість

(Закінчення на 2-й стор.).

ІНТЕГРАЛЬНА СИСТЕМА ПРОГРЕСУ

(ЗАКІНЧЕННЯ.
Поч. на 1-й стор.).

нашим студентам, викладачам проходити стажування

у престижних зарубіжних вузах (приймати їх у себе), не порушуючи при цьому ні програм, ні змісту навчання.

Зрештою, за такими модулями або ж рівнями навчання бакалаврів, магістрів нині працюють чи не всі вищі школи розвинутих держав. Тому вихід на них даст і нам змогу краще інтегруватися з ними.

— Звичайно, інтеграція у світову науку та освіту вимагає не лише палкого бажання, але й, мабуть, зміни ідеології формування навчального плану. Чи не так?

— Справді, до сьогоднішнього дня у нас побутує хибна думка, що чим більше годин читаємо лекції, тим більше знань передаємо майбутньому педагогові. Світ давно відмовився від такої системи, надолужуючи навчальну інформацію через спеціальну літературу, методичні розробки, комп'ютерні системи.

У нас з базою скромніше, але навіть за таких обставин зменшення лекційних занять навіть на половину не обертається втратою для студентів. Вивільнений час вони продуктивно працюють на практичних, лабораторних курсах, займаються самопідготовкою.

— Тобто вони працюють усвідомлено, творчо і самі шукать те, що їм потрібно...

— Це один бік справи. А другий важливий аспект полягає в тому, що саме студент диктує спрямування лекції, виходячи з програми підготовки. І це обґрунтовано. Судячи з досвіду, останній використовує лише п'яту частину пропонованої йому лекції.

Тому й намагаємося якомога швидше і повніше впровадити прогресивні методи, які самі собою скорегують навчальний процес у правильне русло, позбавлять рутини.

— Підготовка вчителя починається далеко не з першого курсу інституту. Вона охоплює цілий комплекс аспектів, які, мабуть, можна охарактеризувати єдиним висловом — довузівська підготовка?

— В силу різних причин, починаючи від політичних і закінчуєчи фінансовими, довузівська підготовка щодо орієнтації на конкретну професію останнім часом послаблена. Я не кажу про конкурс. Але, на превеликий жаль, майже 70 відсотків абітурієнтів приходять до вузу, як це не парадоксально, лише за дипломами, а не для того, щоб стати хорошиими спеціалістами.

Ще одна проблема. Названа кількість студентів, якщо не більша, за розподілом нікуди не піде, а залишиться вдома.

— Входить, що в суспільстві сформувалась система, коли молоді люди за державний кошт, і не малий, отримують освіту (що в принципі зовсім не погано для цивілізованого суспільства). Але біда в іншому. Затрачені державою гроші, ви-

пускник не відпрацьовує, а йде торгувати на ринок. В той же час у школах України бракує близько 50 тисяч вчителів. Як, на ваш погляд, можна запобігти такій драматичній ситуації?

— Безперечно, такий стан речей далі існувати не може. На рівні Верховної Ради готовиться зміни до Закону про освіту. Над проектом цього документа я працював також і запропонував, щоб у законодавчому порядку ввести чіткі дефініції державного замовлення, з усіма витікаючими правами та обов'язками майбутнього фахівця, враховуючи світовий досвід.

Приміром, у Франції, Німеччині немає платного навчання, але випускники повинні відпрацювати відповідно 10 і 5 років там, куди посилає держава. І ніхто не нарікає, що це антидемократично.

У нас поки що такий закон відсутній. А значить, держава і ми з вами, платники податків, даремно витрачаємо гроші.

Та поки законодавці поставлять належні рогатки, ми все ж повинні працювати на інтереси України. Щоб результат був максимально високий, ставку робимо на раціональний відбір абітурієнтів, на тих, хто може і хоче працювати з дітьми, хто все-таки діде до школи.

Власне на цьому шляху ми створили так званий навчально-науковий комплекс, який включає в себе педагогічний ліцей, Чортківське училище, Крем'янецький коледж. Саме їхніми випускниками поповнююмо ряди студентів другого і навіть третього курсів.

— Тобто йде скрупульозна селекція з числа юнаків та дівчат, що вже мають педагогічну освіту?

— По-перше, ми підбираємо кращих. По-друге, серед такого контингенту менша ймовірність випадкових осіб. Адже це свідомі люди, з дипломом вчителя. Торік ми дали путівку в життя першій такій групі і треба сказати, що органи народної освіти про цих спеціалістів високоті думки.

В такому ключі довузівської підготовки бачимо подальшу перспективу. Тому й розширюємо інтеграцію подібних закладів за межі області. Зокрема, два спеціалізовані педагогічні ліцеї створили у Славуті Хмельницької області та Хмельницькому. Налагоджуємо контакти з Бродівським та Львівським педагогічними, Тернопільським музичним училищами. Вже нинішнього року майже дві сотні дипломованих осіб будемо брати на транзитне навчання.

— Володимире Петровичу, уже не один рік йде мова про реорганізацію інституту в університет. Внесіть, будь ласка, ясність у цю проблему.

— Коли вуз проходив акредитацію, і, до речі, першим серед педагогічних закладів України, то із 12 спеціальностей по десяти здобув найвищий, четвертий рівень. Цього було цілком достатньо, щоб отримати університетський статус. Однак через сумнозвісні скандальні проблеми, десь надумані, десь реальні, які розвіялись, але мали місце на той час, ми питання про реорганізацію перед Кабінетом Міністрів не ставили. Після завер-

шення усіх цих прикрих процедурми знову порушили питання про університетський статус для підтвердження отриманого рівня акредитації. Але процес реорганізації вузів тимчасово припинено з ініціативи команди Президента України для детального вивчення цієї проблеми.

— А перейменування вузу це справді настільки принципово чи відверто кажучи, данина нинішній моді?

— У цьому контексті я б швидше говорив про престиж та міжнародний авторитет вузу. Справа в тому, що Захід не визнає інститутів як вищих навчальних закладів. І це попросту заважає нашому виходу на серйозні міжнародні наукові програми. От і зараз маємо досить цікаві і вигідні для нас пропозиції з Англії, Греції, Ірландії, Франції. Проте згадувані партнери хотіть мати бодай на рівні входження в програму гарантії солідності нашого вузу (і статус в цьому плані відіграє неабияке значення, адже партнери беруть на себе певні зобов'язання і гарантії перед Європейським співтовариством).

Більше того, статус університету даст змогу перейти на підготовку фахівців вищого рангу. Якщо, скажімо, педвуз готове «вчителя математики», то після завершення педагогічного університету спеціальність іменуватиметься «математик, викладач математики». А це вже значно вищий ступінь. Тепер ще один момент. Для Тернополя, як одного з найбільш наближених центрів до Європи, університетський статус — це ще й елемент національної гордості. Приміром, у тій же Німеччині навіть десятитисячне містечко може мати свій університет.

За кадровим складом наш вуз впевнено перебуває у п'ятірці кращих педагогічних закладів України, включаючи такі гранди, як Київський та Харківський. Нині у нас працює 60 відсотків кандидатів та докторів наук. В той час, як загальноукраїнський показник становить лише 37 процентів. Компактна матеріально-технічна база інституту також заслуговує на увагу. І нарешті, якщо проаналізувати рівень наукових досліджень, державних асигнувань на них, то знову ж таки ТДПІ перебуває у трійці лідерів.

Звісно, при інтеграції у світову науку, ми б могли свої надбання запропонувати іноземцям, а при цьому допомозі вдосконалити власну технологію навчання. А предмет для розмови уже викриється. Приміром, той же Волверемптонський університет (Великобританія) нараховує 24 тисячі студентів і 800 викладачів, у нас же на неповних 4 тисячі студентів 450 викладачів. Більшість викладачів, як у цьому ж англійському архівальному закладі ми готові організувати невеличке відділення у Польщі та Угорщині.

Словом, планів чимало. Проблем не менше, та при взаємному бажанні і копіткі праці студієнства і викладачів хронічні задуми стануть реальністю. А університетський статус, який надіємось, прискорить втілення у життя.